

26.4.2022

Julkinen

Asia: U 60/2021 vp (UJ 7/2022 vp) Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin, markkinavakausvarantopäätöksen ja meriliikenteen MRV-asetuksen muuttaminen) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi (markkinavakausvarantopäätöksen muuttaminen)

1. Keskeiset huomiot

Sitra kiittää mahdollisuudesta lausua U-kirjeestä U 60/2021 vp. Sitran keskeiset huomiot on koottu alle.

- Valmiuspakettia koskeva kokonaisuus on laaja ja herkkä, joten pitää keskittyä olennaiseen.
- Päästökauppa on EU:n ilmastopolitiikan kulmakivi ja sen uudistaminen on ratkaisevan tärkeää ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.
- Pitkäjänteisestä ilmastopolitiikasta on pidettävä kiinni myös korkeiden energian hintojen aikana.
- Päästökaupan laajentamisella voidaan edistää ilmastotavoitteita – riskit on kuitenkin huomioitava

2. Sitran lausunto

Valmiuspaketti on laaja ja herkkä, joten pitää keskittyä olennaiseen

Fit for 55 -valmiuspaketti on laaja kokonaisuus, jonka yksityiskohtia on syytä arvioida myös kriittisesti. Jos jotakin paketin osaa halutaan kuitenkin keventää, pitää jotain toista vastaavasti tiukentaa riittävien päästövähennysten saavuttamiseksi. Jos Suomi esimerkiksi ehdottaisi höllennyksiä meriliikenteen päästökauppaan, tulisi vastaavasti esittää tiukennuksia toisaalle.

Komission esityksiin liittyy poliittisia herkkyyksiä ja epävarmuuksia. Suomen on tärkeä keskittyä vaikuttamisessa ajamaan mahdollisia muutoksia niin, että kokonaisuus ja paketin läpimenon mahdollisuudet eivät vaarannu.

Päästökauppa on EU:n ilmastopolitiikan kulmakivi ja sen uudistaminen on ratkaisevan tärkeää

Sitra toivottaa tervetulleeksi komission esitykset ja niihin pääosin myötämielisesti suhtautuvan valtioneuvoston kannan. Päästökauppa on tärkein yksittäinen EU:n ilmastopolitiikan instrumentti ja sen uudistaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta päästötavoitteet voidaan saavuttaa.

Komission ehdotukset päästökaupan vahvistamisen ja laajentamiseen suhteen ovat pääosin oikeansuuntaisia. Ehdotetuilla kertaluonteisella päästöoikeuksien vähentämisellä ja lineaarisen päästövähennyskertoimen kiristämällä on mahdollista saavuttaa päästökauppasektorille asetettu tavoite. Myös markkinavakausvarannon vahvistaminen on tärkeää.

Päästökauppasektorin ehdotettu uusi tavoite eli 61 prosentin päästövähennys vuoden 2005 tasosta on perusteltu, kun EU tavoittelee 55 prosentin vähennystä 2030 mennessä. On kuitenkin huomattava, että ilmaston kuumenemisen rajaaminen 1,5 asteeseen edellyttää EU:lta vähintään

65 prosentin päästövähennyksiä vuoteen 2030 mennessä. Näin myös päästökauppasektorilla on varauduttava korkeampaan päästötavoitteeseen.

Sitra tukee valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan päästöoikeuksien ylijäämää tulee merkittävästi vähentää. [Euroopan komission \(2021a\)](#) mukaan markkinoilla oleva päästöoikeuksien ylijäämä oli toissa vuonna noin 1,58 miljardia päästöoikeutta. Ylijäämä on huomattava eli suurempi kuin koko päästökauppasektorin vuotuiset päästöt.

[Sitran \(2019\)](#) selvityksessä ehdotettiin lineaarisen päästövähennyskertoimen soveltamista markkinavarausvarannon raja-arvoihin. Tämä tarkoittaa, että raja-arvot, jotka määrittävät esimerkiksi sen, milloin varantoon siirretään oikeuksia, mukailisivat laskevia päästöjä. Tämä puuttuu komission esityksestä. Päästövähennyskertoimen soveltaminen raja-arvoihin varmistaisi näin varannon toimivuuden myös päästöjen pienentyessä.

Sitra yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen mahdollinen erillinen päästökauppajärjestelmä ei ole yksinään riittävä, vaan päästövähennyksiin tarvitaan laaja joukko toimenpiteitä, esimerkiksi tehokkuusnormeja. Reiluudesta eli esimerkiksi kuluttajien mahdollisuuksiin saada rahoitusta tarvittaviin investointeihin on huolehdittava.

Pitkäjänteisestä ilmastopolitiikasta on pidettävä kiinni myös korkeiden energian hintojen aikana

[Euroopan komission \(2021b\)](#) mukaan sähkön hinnannousun pääsyy on maailmanlaajuinen kaasun kysynnän kasvu talouksien avauduttua COVID-kriisin jälkeen. Komission arvion mukaan kaasun hinnan nousun vaikutus sähkönhintaan on yhdeksänkertainen päästöoikeuden hinnannousuun verrattuna. Lisäksi Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa on aiheuttanut merkittävää epävarmuutta energiamarkkinoilla ja nostanut hintoja. Kuluneen vuoden aikana myös päästöoikeuden hinta on noussut voimakkaasti, mutta kuitenkin vähemmän kuin kaasun hinta.

On erittäin tärkeää, että pitkäjänteisestä ilmastopolitiikasta ja päästökaupan toiminnasta pidetään kiinni myös korkeiden energian hintojen aikana, jotta päästötavoitteet saavutetaan. Pitkäjänteinen, ennustettava ilmastopolitiikka antaa toimijoille selkeän näkymän tulevaisuuteen ja helpottaa päästövähennyksiin tarvittavia investointeja. Ilmastotoimien löyhentäminen voi olla ristiriidassa myös venäläisestä energiasta irtautumisen kanssa. Tuoreen tutkimuksen mukaan 20 sentin veronalennus bensiinin ja dieselin litrahinnassa Euroopassa nostaisi näiden tuotteiden kysyntää ja lisäisi näin Venäjän tuloja öljytuotteiden myynnistä noin 11–17 miljoonalla eurolla päivässä. Vuositasolla vaikutus olisi noin neljä-kuusi miljardia euroa ([Gars, J., et al., 2022](#)).

Sitra on yhtä mieltä valtioneuvoston kanssa siitä, että järjestelmän ennustettavuuden ja toimintavarmuuden kannalta on tärkeää informoida päästökaupan piirissä olevia toiminnanharjoittajia niin aikaisin kuin mahdollista siitä, miten kiristyvät tavoitteet toimeenpannaan.

Sitra kannattaa ehdotusta, että kaikki päästökauppatulot ohjattaisiin ilmastotyöhön ja reiluun siirtymään. Näin voidaan esimerkiksi tukea tarvittavia investointeja ja reilua siirtymää tukevia toimia sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Sitra pitää hyvänä, että Suomi on asettunut tukemaan ehdotusta, jonka mukaan jäsenvaltiot hyödyntävät täysimääräisesti huutokauppatulot ilmastotoimissaan ja vihreän, oikeudenmukaisen siirtymän tukemisessa.

Päästökaupan laajentamisella voidaan edistää ilmastotavoitteita – riskit on kuitenkin huomioitava

Meriliikenteeseen ei tällä hetkellä kohdistu hintaohjausta, joten liittäminen päästökauppaan on tärkeä toimenpide, ja Sitra pitääkin hyvänä, että valtioneuvosto suhtautuu tähän periaatteessa myönteisesti. Sitra katsoo, että mikäli uuteen direktiiviin tehdään tulevaisuudessa muutoksia Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n mahdollisen markkinamekanismin myötä, tulee ennen muutoksia varmistaa, että IMO:n mekanismi on tarpeeksi kunnianhimoinen.

Sitra kannattaa alustavasti myös jätteenpolton sisällyttämistä päästökauppaan. Kuten muissakin päästökaupan laajentamisesta koskevilla tapauksilla on tärkeää toteuttaa laajentaminen niin, ettei päästökaupan kunnianhimon taso päästövähennystavoitteiden näkökulmasta vaarannu.

Sitra pitää hyvänä, että Suomi on päättänyt tukea uuden EU-laajuisen tieliikenteen ja rakennusten polttoaineet kattavan päästökaupan käyttöönottoa. Kuten esityksessä todetaan, päästökauppa ei itsessään vielä takaa taakanjakosektorin päästövähennysten edistämistä EU:n laajuisesti tai Suomen kansallisten päästövähennystavoitteiden saavuttamista. Suomen kannattaa asian edetessä ottaa aktiivinen rooli kunnianhimoisten tavoitteiden edistämisessä ja toimeenpanossa.

Helsingissä 26.4.2022,

Mari Pantsar
Johtaja
Kestävyysratkaisut

Sitran visiona on, että Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestävää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa. Työssämme painottuu kolme teemaa: ratkaisujen löytäminen ekologiseen kestävyyskriisiin, reilun datatalouden edistäminen sekä demokratian ja osallisuuden vahvistaminen. Talouden uudistaminen kestäväksi ja kilpailukykyiseksi nivoutuu aiempaa vahvemmin kaikkeen toimintaamme.

Lähteet:

European Commission (2021a): Communication from the Commission: [Publication of the total number of allowances in circulation in 2020 for the purposes of the Market Stability Reserve under the EU Emissions Trading System established by Directive 2003/87/EC](#)

European Commission (2021b): [Communication from the Commission: Tackling rising energy prices: a toolbox for action and support.](#)

Gars, J., Spiro, D., Wachtmeister, H.: [What is the effect of EU's fuel-tax cuts on Russia's oil income?](#) Arxiv.

Sitra (2019): [The Role of the EU ETS in increasing EU climate ambition. Assessment of policy options.](#)